

Policy Brief

NUMBER 2, 2016

Overzicht

De Participatiewet, ingevoerd in 2015, geeft concrete vorm aan het idee dat iedereen een bijdrage moet leveren in een participatieve samenleving. De wet gaat over inkomenssteun, tegenprestaties en re-integratie in de arbeidsmarkt. Middels 45 diepte interviews hebben we inzicht gekregen in de interacties tussen de individuele financiële en sociale situatie, de plaats van een mens in de maatschappij en re-integratieactiviteiten. De verhalen tonen een fundamentele behoefte naar individuele vrijheid en herkenning, betekenis en waardering in de samenleving alsmede de complexe omstandigheden waarin mensen beslissingen moeten nemen. Conflicten tussen deze behoeftes en de wet leiden tot de vraag hoe we persoonlijke en maatschappelijke doelen in overeenstemming kunnen brengen.

Geschreven door Mira Bierbaum
en Franziska Gassmann

© United Nations University 2016
ISBN 978-92-808-5006-2
Dit werk valt onder een Creative Commons Deed 'Attribution-NonCommercial-NoDerivs 2.5'-licentie.

De opinies weergegeven in deze publicatie zijn enkel voor de verantwoordelijkheid van de auteurs en vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs de mening van de United Nations University.

UNITED NATIONS
UNIVERSITY

UNU-MERIT

Maastricht University

Belemmerde vrijheid? Ervaringen met de Participatiewet

TOT OP HEDEN IS ER NOG RELATIEF WEINIG ONDERZOEK GEDAAN NAAR de motieven van bijstandsgerechtigden en belangrijke factoren in hun keuze – of in zoverre er sprake is van een keuze – om wel of niet te participeren, specifiek in het kader van de Participatiewet. Dit onderzoek beoogt dit vacuüm op te vullen door de volgende vragen te onderzoeken: ten eerste, welke economische en psychologische factoren en omstandigheden beïnvloeden de keuze tussen werk, participatie en uitkering? Ten tweede, hoe ervaren mensen re-integratieactiviteiten van Sociale Zaken? Een betere kennis van de onderliggende motieven en factoren kan bijdragen aan een verbeterde analyse die kan helpen mensen zo effectief mogelijk te ondersteunen ten aanzien van de maatschappelijke verwachtingen en het gevoerde sociale beleid. Daarnaast onderzoeken we hoe re-integratieactiviteiten beter vorm gegeven kunnen worden, door meer inzicht te verschaffen in het gedrag van mensen ten aanzien van beleidsprakkijken en interacties met Sociale Zaken.

Aanpak

We hebben 45 diepte-interviews met bijstandsgerechtigden (op basis van de Participatiewet) gehouden in Maastricht-Heuvelland, tussen oktober 2015 en mei 2016. We hebben bewust voor een kwalitatieve benadering gekozen omdat we geïnteresseerd zijn in de verhalen en percepties van mensen over hun leven op uitkeringsbasis, de betekenis van werk, activiteiten om werk te vinden, belemmeringen en prikkels, en ervaringen met de re-integratieactiviteiten van Sociale Zaken. Het doel was een gedetailleerd inzicht te verkrijgen in de ervaringen van mensen vanuit hun eigen perspectief en het identificeren van mogelijk samenhangende factoren, zoals financiën, het sociale leven of de betekenis van werk en participatie.

Belangrijkste resultaten

Reden voor uitkeringsontvangst

Het krijgen van een uitkering is vaak het gevolg van een of meerdere verstrekende gebeurtenissen in het leven die raken aan een soort van verlies – het verlies van een baan of bedrijf, van partner door scheiding of dood, van de eigen gezondheid, of zelfs het verlies van het land van oorsprong in geval van vluchtelingen.

Deze verliezen en daarnaast de noodzaak om een uitkering aan te vragen kunnen tot diepe, pijnlijke veranderingen in het dagelijkse leven leiden. Bijstandsgerechtigd worden werd vaak ervaren als een vermindering van persoonlijke mogelijkheden, autonomie en vrijheid of als een indringing in de persoonlijke levenssfeer.

Ervaringen met het leven op uitkeringsbasis

Bijna alle respondenten vertelden dat hun uitkering voldoende was om in hun basisbehoeftes te kunnen voorzien, maar dat er geen ruimte bleef om enige extra's of onverwachte uitgaven te kunnen financieren, laat staan om te sparen. Mensen verschilden in de mate waarop zij zich makkelijk aan de financiële situatie konden aanpassen. De mate van flexibiliteit stond meestal in relatie tot de financiële bewegingsvrijheid die mensen in het verleden hadden ervaren. Ook in relatie tot het sociale leven zien we een groot scala van gevoelens en veranderingen (of niet) in relatie tot uitkeringsontvangst. In het algemeen ging het over de vraag of men wel of niet kon blijven "meedraaien" in de maatschappij.

Gezien de grote verschillen in ervaringen is het nuttig te vragen welke samenhang er bestaat tussen de financiële en sociale situatie op individueel niveau, de plaats in de samenleving en activeringsactiviteiten. Sommige respondenten vertelden over hoe het hebben van beperkte financiële middelen hun sociale leven beïnvloedt en noemden een aantal sociale activiteiten die ze niet langer konden doen. Deze gevoelens werden beschreven als "verschrikkelijk" en als een proces waar men uiteindelijk "buiten de maatschappij komt te staan". Tegelijkertijd ondervonden anderen geen veranderingen in hun sociale relaties ten gevolge van hun uitkering, terwijl sommigen zelfs van grotere sociale

netwerken vertelden – gewoon door het feit dat ze meer tijd hadden of door hun activiteiten als vrijwilligers of in participatieplaatsen.

Meerdere respondenten constateerden vervolgens een samenhang tussen het verval van hun netwerken en hun inspanningen om weer aan de slag te kunnen of een bedrijf op te zetten. Sommige respondenten die vroeger zelfstandig waren vertelden hoe vlug hun professionele netwerken afbouwden nadat ze hun activiteiten moesten stoppen. Ze missen nu niet alleen de financiële middelen om weer opnieuw te starten, maar ook de toegang tot deze netwerken.

Gevoelens van uitsluiting of het niet meer onderdeel zijn van de maatschappij ontstonden niet alleen naar aanleiding van persoonlijke of professionele relaties, maar ook in relatie tot het wel of niet hebben van werk. Ten eerste waren er respondenten voor wie het niet meer deel uitmaken van de beroepsbevolking gelijk stond aan het idee geen onderdeel meer te zijn van de maatschappij. Ten tweede zagen we deze samenhang als respondenten vertelden dat hun vrijwilligerswerk of hun participatiewerk de reden vormde waardoor ze het gevoel ervoeren binnen de maatschappij te staan, nuttig te zijn en iets aan een collectief doel bij te dragen.

Tenslotte vertelden sommige respondenten over gevoelens van stigma en schaamte in het verleden of heden, of over negatieve gedachten over het feit dat ze van de overheid afhankelijk waren. Anderen werden geconfronteerd met vooroordelen dat bijstandsgerechtigden "profiteurs" of "klaplopers" zijn, die lui zijn en gewoon niet willen werken.

Betekenis van werk

De betekenis van werk gaat verder dan alleen het verkrijgen van inkomen en daardoor onafhankelijkheid. Deelnemers vonden werk belangrijk

Over de Auteurs

Mira Bierbaum is promovenda aan de Maastricht Graduate School of Governance (Universiteit Maastricht) en UNU-MERIT (United Nations University).

Franziska Gassmann is senior onderzoeker aan de Universiteit Maastricht.

vanwege de sociale contacten. Ze waren op zoek naar een soort van collectief doel in hun werk, zoals anderen helpen, iets voor anderen betekenen en een sociale bijdrage leveren. Daarnaast wezen de verhalen het belang van dagelijkse activiteit en structuur uit. Mensen zochten voldoening en status in hun werk en wilden gezien worden en gewaardeerd.

Naast deze functies van werk die vanuit eerder onderzoek goed bekend zijn (1), benadrukten onze respondenten twee andere aspecten waardoor werk voor hun waardevol werd. Aan de ene kant moest werk bij een persoon passen en aansluiten bij de opleiding en werkervaring, eigen interesses en preferenties, tegenwoordige fysieke of psychische gezondheid en/of zorgtaken. Aan de andere kant waren deelnemers op zoek naar uitdagingen in hun werk en wilden blijven leren en ontwikkelen en op die manier perspectief te creëren voor de toekomst.

Activiteiten om werk te vinden

De meest gebruikelijke weg om naar vacatures te zoeken was, primair, via het internet (vacaturesites of homepages van potentiële werkgevers). Het tweede kanaal was het gebruik van persoonlijke of professionele netwerken. Verder stond een aantal deelnemers ingeschreven bij uitzendbureaus; anderen liepen gewoon bij potentiële werkgevers langs om naar vacatures te vragen en te solliciteren. Ruim één op de twee deelnemers gebruikte een mix van verschillende kanalen.

We ontdekten dat de variatie in intensiteit van deze activiteiten grotendeels is toe te schrijven aan twee factoren. Aan de ene kant relateerden respondenten hun activiteiten om werk te vinden tot hun individuele omstandigheden, bijvoorbeeld indien het door zorgtaken niet mogelijk was om veel tijd aan het solliciteren te besteden. Aan de andere kant beschreven respondenten

die al langer een uitkering ontvingen een proces waarbij de intensiteit van hun activiteiten en de motivatie in de loop van de tijd minder werd. Frustratie en teleurstelling over de (vele) afwijzingen en hopeloosheid werden hierbij ook genoemd.

Belemmeringen bij het vinden van werk

Respondenten noemden vier factoren die het zoeken naar werk vanuit hun perspectief belemmerden. Gezondheid was het meest genoemde aspect; zowel lichamelijke klachten alsook geestelijke problemen. Een tweede factor was de zorg voor andere familieleden. Daarnaast werd gebrek aan kwalificaties (bijvoorbeeld ontbrekende vooropleidingen, diploma's, rijbewijzen of werkervaring) genoemd als beperkende factor. Mensen met een buitenlandse achtergrond ervoeren soms dat hun buitenlandse diploma of werkervaring opgedaan buiten Nederland niet werden erkend. Een bijkomend probleem was vaak dat ze de Nederlandse taal (nog) onvoldoende beheersten. Een aantal deelnemers gaf aan met meer dan een van deze factoren te maken te hebben.

Bijna alle respondenten die ouder dan 44 jaar waren, noemden hun leeftijd als de, of één van de belangrijkste beperkingen bij het vinden van een baan. Mensen signaleerden verder een veelvuldig gebrek aan geschikte banen in de arbeidsmarkt. Dit gold zowel voor hoog alsook voor laag opgeleide personen. Samenvattend worden de kansen op werk in het algemeen als "heel laag", "minimaal" of "zeer negatief" ingeschat.

Ervaringen met vrijwilligerswerk of participatiebaan

Bepaalde aantrekkelijke aspecten van het hebben van werk golden ook voor vrijwilligerswerk of participatiebanen zoals het behoud van sociale contacten;

Dankwoord

We danken alle deelnemers aan de interviews die hun ervaringen open en eerlijk met ons hebben gedeeld. Onze dank gaat uit naar de medewerkers van de buurtcentra (De Boeckel, Malberg, Mariaberg, Wittevrouwenveld) waar we een groot aantal interviews hielden, en naar de medewerkers van Sociale Zaken Maastricht-Heuvelland voor hun inhoudelijke, administratieve en financiële steun en het verlenen van toegang tot anonieme administratieve gegevens. Tenslotte danken we ook Fred R.H. Zijlstra en Eleonora Nillesen voor hun waardevolle bijdrage.

het vergroten van het eigen netwerk; iets betekenen voor anderen en daarvoor gewaardeerd worden; een bijdrage leveren aan de samenleving; blijven leren en ontwikkelen; actief zijn, en een gestructureerde dagindeling hebben. Dan was het wel van belang dat vrijwillige activiteiten of een participatiebaan aansloten bij interesse en ervaring, rekening hielden met individuele beperkingen, en het mogelijk was om nieuwe vaardigheden te ontwikkelen.

Veel respondenten waren dus tevreden met hun vrijwilligerswerk of participatiebaan. Onze interviews bevestigden evenwel ook een beeld dat uit eerder onderzoek (2) naar voren kwam: vrijwilligerswerk (anders dan participatieplaatsen) kan in conflict komen met het doel om uiteindelijk regulier werk te gaan doen. Tenslotte vonden enkele deelnemers dat er misbruik werd gemaakt van vrijwilligers en dat er te weinig speelruimte was gezien de verplichtingen en maatregelen.

Verplichtingen en maatregelen

De verhalen van respondenten vertoonden bepaalde patronen ten aanzien van verplichtingen. Ten eerste, verplichtingen moesten haalbaar en zinvol zijn. Een voorbeeld hiervan is de sollicitatieplicht. Deelnemers vonden dat de sollicitatieplicht moest worden afgestemd op de situatie van het individu en de arbeidsmarkt. Verplichtingen en daaraan gerelateerde controles zoals huisbezoeken konden verder het gevoel van privacy en vrijheid aantasten. Ten derde vertelden deelnemers dat verplichtingen tot stress of paniek konden leiden.

Het feit dat er maatregelen kunnen worden opgelegd als iemand zich niet aan de regels houdt, werd in het algemeen wel geaccepteerd. Deelnemers lichten toe dat maatregelen rekening moesten houden met persoonlijke omstandigheden, en

was het belangrijk hoe deze maatregelen werden gecommuniceerd, waarbij deelnemers aangaven motivatie beter zou werken dan dreigen.

Relatie met medewerkers

De relatie met medewerkers, bijvoorbeeld de contactpersoon of participatiecoach vormde een belangrijke referentiepunt in de interacties met Sociale Zaken. We onderscheiden drie factoren die een bijdrage leveren aan een positieve relatie. Allereerst lijkt het van belang dat de medewerker een goed beeld heeft van verleden, heden, en de toekomst van zijn of haar cliënt met betrekking tot interesses, vaardigheden en eventuele beperkingen.

Daarnaast vond men het van belang dat de medewerker goed op de hoogte is van de sociale context van een individu zoals zorgtaken die moesten worden ingevuld. Het derde aspect was communicatie. Deelnemers vonden het belangrijk dat de relatie met medewerkers gelijkwaardig was. Daarnaast achtte men het van belang dat medewerkers makkelijk te benaderen zijn. Negatieve ervaringen kenmerkten zich door het ontbreken van ene of meer van bovengenoemde aspecten in de relatie(s) tot medewerkers.

Voorgestelde veranderingen vanuit de deelnemers

De deelnemers aan ons onderzoek stelden een aantal veranderingen ten bate van een betere invulling van de Participatiewet. We onderscheiden vijf onderwerpen. Allereerst zou er meer aandacht moeten zijn voor het creëren van mogelijkheden en perspectieven ten aanzien van opleidingsmogelijkheden en andere manieren van “blijven leren”, ook wanneer het vrijwilligerswerk betrof. Verschillende respondenten wensten meer steun bij het

Eindnoten

1. Zie Jahoda, Lazarsfeld, en Zeisel (1971) en Jahoda (1982) alsmede Kampen (2014) in Nederland en Underlid (2012) in Noorwegen.
2. Kampen (2014).
3. Chase & Walker (2014).
4. Underlid (2005, 2007, 2012).
5. Marttila, Whitehead, Canvin, & Burström (2010).
6. Chase & Walker (2012, 2014), Gubrium & Lødemel (2014), Kampen et al. (2013), Marttila et al. (2010), Underlid (2005).

opzetten van een bedrijf, in het bijzonder tijdens de beginfase.

Ten tweede werd de relatie met en de aanpak van medewerkers genoemd. Hierbij spraken respondenten

twee bredere thema's identificeren die we kunnen terugkoppelen aan nationaal en internationaal onderzoek. Daaruit resulteren verdere uitgangspunten voor een verbeterde praktijk.

“Het thema vrijheid of wel onvrijheid staat centraal in een groot aantal verhalen. In beginsel is er sprake van de vrijheid om volledig te kunnen participeren in de maatschappij.”

over communicatieve en sociale vaardigheden aan die ze af en toe misten bij medewerkers, zoals betere bereikbaarheid, geen veroordelen, niet kleineren van bijstandsgerechtigden, maar empathie.

Sommige mensen hebben behoefte aan meer voorlichting vanuit Sociale Zaken. Dit betreft de mogelijkheden van andere of meer re-integratieactiviteiten, door bijvoorbeeld een nieuwsbrief. Daarnaast komen bijstandsgerechtigden veelal in aanmerking voor andere vormen van steun of subsidie, zoals toeslagen van de belastingdienst, maar ook een tegemoetkoming van Sociale Zaken of gratis restafvalzakken door de gemeente.

Enkele deelnemers vroegen zich af in hoeverre de gemeente in contact stond met werkgevers in de regio (ook grensoverschrijdend) en of dit contact zou kunnen worden gebruikt om gericht reguliere werkplekken voor mensen met een uitkering te vinden of te creëren. Tevens was er een voorstel om het werk op een participatiebaan financieel te waarderen.

Verdere implicaties

Ieder verhaal toonde een individuele configuratie van omstandigheden, interacties en motivaties. Desondanks kunnen we

Vrijheid

Het thema vrijheid of wel onvrijheid staat centraal in een groot aantal verhalen. In beginsel is er sprake van de vrijheid om volledig te kunnen participeren in de maatschappij. Dit kan in relatie staan tot financiële mogelijkheden, maar ook tot de status van werken of niet werken. Ten tweede heeft vrijheid betrekking op de mogelijkheid om arbeid te kunnen uitoefenen die men waardeert en “leuk” vindt. In deze samenhang zien we dat de relatie met de contactpersoon van groot belang is; in het kader van deze interacties is het mogelijk om een situatie van vertrouwen en motivatie op te bouwen en samen over mogelijkheden en perspectieven te discussiëren.

Het thema vrijheid is in het algemeen belangrijk voor uitkeringsgerechtigden zo blijkt uit nationaal en internationaal onderzoek. Kwalitatieve studies bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk (3), Noorwegen (4) of Zweden (5) concludeerden dat uitkeringsontvangst tot gevoelens van “een verminderde persoonlijke ruimte” kon leiden. Naast verminderde mogelijkheden op individueel niveau vertelden respondenten in deze en andere studies over hun ervaringen met het leven van een uitkering in relatie tot andere mensen, wat tot gevoelens van sociale uitsluiting, devaluatie, stigma en schaamte leidde. (6)

Het verhogen van vrijheden en mogelijkheden omvat niet alleen het versterken van individuele capaciteiten en vaardigheden om maatschappelijk te kunnen participeren en werk te vinden, maar ook de sociale context, bijvoorbeeld met betrekking tot de familie, de samenleving en de regionale arbeidsmarkt.

Complexe omstandigheden/ multiproblematiek

Veel verhalen werden ook gekenmerkt door complexe omstandigheden, wat vaak wordt aangeduid met de term 'multiproblematiek'. Het gaat hierbij om opstapelende problemen qua fysieke of psychische gezondheid, zorgtaken, woning, moeilijke financiële keuzes, gevoelde processen van sociaal isolement, enzovoort. In de afgelopen jaren is er meer wetenschappelijke aandacht gekomen voor het idee dat het leven met een laag inkomen niet alleen budgettaire beperkingen met zich meebrengt, maar van invloed kan zijn op besluitvormingsprocessen. Rondkomen van een laag inkomen impliceert een context waarin mensen continu moeilijke beslissingen moeten nemen en waar kleine fouten mogelijk verstrekkende consequenties kunnen hebben. (7) Deze grote mentale inspanningen leiden tot een mentale belasting wat vervolgens nadelige gevolgen kan hebben bijvoorbeeld voor het opnemen en verwerken van kennis en informatie, het vermogen om problemen op te lossen, overzicht, planning en prioriteren, taakinitiatie of de regulering van emoties. (8)

Het zoeken naar een baan is eveneens een zeer complexe taak die mentale kracht veronderstelt om een persoonlijk doel met betrekking tot re-integratie te stellen; het streven naar dit doel te plannen; deze activiteiten ook in het geval van tegenslagen voort te zetten; en tenslotte de mogelijkheid hebben

te reflecteren en indien nodig deze aan te passen. (9) Kortom, er moet begrip zijn voor de dagelijkse uitdagingen die het leven met een uitkering met zich meebrengt en welke gevolgen deze kunnen hebben. (10) Dit onderzoek toont tevens aan dat eerst andere problemen moeten worden opgelost alvorens men kan starten met een succesvolle zoektocht naar werk. Daarnaast lijkt het van belang procesinformatie of inlichtingen zo eenvoudig mogelijk te communiceren om extra mentaal belasting te minimaliseren. De context waarin beslissingen worden genomen, is van grote invloed op het mentaal welbevinden en de diverse leefgebieden die van invloed zijn bij een beslissing zouden op voorhand moeten worden doordacht.

Conclusie

Deze beleidsnota is het resultaat van een wetenschappelijke studie naar de economische en psychologische factoren en omstandigheden van bijstandsgerechtigden, en hoe deze van invloed zijn op de keuze tussen werk, participatie en uitkering, in het kader van de nieuwe Participatiewet. De resultaten tonen een complexe samenhang tussen financiële en sociale factoren; de plaats van het individu in een participatieve samenleving en de re-integratieactiviteiten van Sociale Zaken. Door individuele ervaringen en suggesties is het mogelijk de discussie te beginnen hoe re-integratieactiviteiten beter vorm gegeven kunnen worden. Dit onderzoek levert hierbij aan de ene kant al concrete aanbevelingen op, bijvoorbeeld als het gaat over informatietoelichting op verschillende gebieden (verplichtingen, activiteiten of steun door andere instanties) of de communicatie tussen bijstandsgerechtigden en medewerkers.

Aan de andere kant kunnen deze resultaten de basis vormen voor een fundamentele discussie waarin de mens centraal staat in de participatiesamenle-

Eindnoten

7. Bertrand, Mullainathan, & Shafrir (2004), Gennetian & Shafrir (2015).

8. Bijvoorbeeld Mani, Mullainathan, Shafrir, & Zhao (2013), Shah, Mullainathan, & Shafrir (2012), Spears (2011).

9. Van Hooft, Wanberg, & van Hoyer (2012).

10. Zie Hall, Galvez, & Sederbaum (2014).

ving. In dit onderzoek zien we de essentiële behoefte van mensen om als individu met een eigen verleden, heden en toekomst te worden erkend en hun streven naar betekenis en waardering binnen de maatschappij. De interactie met medewerkers kan hierbij een bepalende rol in spelen – zowel positief als negatief –, wat het grote belang van vakmanschap, integraliteit en inzichten in de verschillende leefgebieden van mensen onderstreept. Verder zien we ook

dat de concrete vormgeving van inkomenssteun, re-integratieactiviteiten en dus maatschappelijke doelen soms conflicteert met deze individuele behoeftes. Dit roept op tot nadenken over hoe we persoonlijke en maatschappelijke doelen met elkaar in overeenstemming kunnen brengen. Tenslotte mogen we het proces over hoe deze beslissingen worden genomen niet uit het oog verliezen.

Literatuur

- Bertrand, M., Mullainathan, S., & Shafir, E. (2004). A behavioral-economics view of poverty. *American Economic Review*, 94(2), 419–423.
- Chase, E., & Walker, R. (2012). The co-construction of shame in the context of poverty: Beyond a threat to the social bond. *Sociology*, 47(4), 739–754.
- Chase, E., & Walker, R. (2014). The 'shame' of shame. In E. Chase & G. Bantebya-Kyomuhendo (Eds.), *Poverty and shame: Global experiences* (pp. 161–173). Oxford, England: Oxford University Press.
- Gennetian, L. A., & Shafir, E. (2015). The persistence of poverty in the context of financial instability: A behavioral perspective. *Journal of Public Policy Analysis and Management*, 34(4), 904–936.
- Gubrium, E., & Lødemel, I. (2014). (Relative) poverty in a rich, egalitarian welfare state. In E. Chase & G. Bantebya-Kyomuhendo (Eds.), *Poverty and shame: Global experiences* (pp. 188–200). Oxford, England: Oxford University Press.
- Hall, C. C., Galvez, M. M., and Sederbaum, I. M. (2014). Assumptions about behavior and choice in response to public assistance: A behavioral decision analysis. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 1(1), 137–143.
- Jahoda, M. (1982). *Employment and unemployment: A social-psychological analysis*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Jahoda, M., Lazarsfeld, P. F., & Zeisel, H. (1971). *Marienthal: The sociography of an unemployed community*. Chicago, IL: Aldine, Atherton.
- Kampen, T. G. (2014). *Verplicht vrijwilligerswerk: de ervaringen van bijstandsccliënten met een tegenprestatie voor hun uitkering*. Unpublished doctoral dissertation, University of Amsterdam, Amsterdam, the Netherlands.
- Kampen, T. G., Elshout, J., & Tonkens, E. (2013). The fragility of self-respect: Emotional labour of workfare volunteering. *Social Policy and Society*, 12(3), 427–438.
- Mani, A., Mullainathan, S., Shafir, E., & Zhao, J. (2013). Poverty impedes cognitive function. *Science*, 341(6149), 976–980.
- Marttila, A., Whitehead, M., Canvin, K., & Burström, B. (2010). Controlled and dependent: experiences of living on social assistance in Sweden. *International Journal of Social Welfare*, 19(2), 142–151.
- Shah, A. K., Mullainathan, S., & Shafir, E. (2012). Some consequences of having too little. *Science*, 338(6107), 682–685.
- Spears, D. (2011). Economic decision-making in poverty depletes behavioral control. *The BE Journal of Economic Analysis & Policy*, 11(1), 1–44.
- Underlid, K. (2005). Poverty and experiences of social devaluation: A qualitative interview study of 25 long-standing recipients of social security payments. *Scandinavian Journal of Psychology*, 46(3), 273–283.
- Underlid, K. (2007). Poverty and experiences of insecurity. A qualitative interview study of 25 long-standing recipients of social security. *International Journal of Social Welfare*, 16(1), 65–74.
- Underlid, K. (2012). Autonomy and poverty – an empirical study of long-term recipients of social assistance. In R. Laratta (Ed.), *Social welfare* (pp. 137–152). Rijeka, Croatia: InTech.
- van Hooft, E. A., Wanberg, C. R., & van Hoyer, G. (2012). Moving beyond job search quantity: Towards a conceptualization and self-regulatory framework of job search quality. *Organizational Psychology Review*, 3(1), 3–40.

UNITED NATIONS
UNIVERSITY

UNU-MERIT

United Nations University – Maastricht Economic and Social Research Institute on Innovation and Technology (UNU-MERIT) is een onderzoeks- en opleidingscentrum van de United Nations University (UNU), gevestigd in Maastricht in het zuiden van Nederland. Het instituut onderzoekt – in nauwe samenwerking met Universiteit Maastricht – de sociale, politieke en economische factoren die de economische ontwikkeling stimuleren vanuit een globaal perspectief. UNU-MERIT is een unieke onderzoeks- en onderwijsinstelling met circa 100 promovendi en 140 master-studenten en fungeert tevens als VN-denktank die zich bezig houdt met een breed scala aan vraagstukken over wetenschap, innovatie en bestuur.

BINNEN:

Policy Brief

Belemmerde vrijheid? Ervaringen met de Participatiewet

Deze beleidsnota is het resultaat van een wetenschappelijke studie naar de economische en psychologische factoren en omstandigheden van bijstandsgerechtigden, en hoe deze van invloed zijn op de keuze tussen werk, participatie en uitkering, in het kader van de nieuwe Participatiewet.

United Nations University -
Maastricht Economic and
social Research Institute on
Innovation and Technology
Boschstraat 24
6211 AX Maastricht
The Netherlands

UNU-MERIT

UNITED NATIONS
UNIVERSITY

